

FERSIWN CRYNO

ADRODDIAD BLYNYDDOL CRAFFU 2021-22

PWRPAS CRAFFU

CYFRANNU AT YRRU GWELLIANT MEWN GWASANAETHAU I BOBL GWYNEDD

Gwneir hyn yn adeiladol trwy:

- Ymchwilio i bryderon am ansawdd ein gwasanaethau
- Weithredu fel Ffrind Critigol yn sicrhau fod sylw priodol yn cael ei roi i lais y dinesydd
- Adnabod ymarfer da a gwendidau
- Dal y Cabinet a'i aelodau i gyfrif
- Adolygu neu graffu penderfyniadau neu weithredoedd nad ydynt yn gyfrifoldeb y Cabinet

GWEITHDAI CRAFFU

Yn mis Mai, bu cyfle i aelodau'r pwyllgorau craffu perthnasol ddod at ei gilydd yn rhithiol i flaenoriaethu materion i'w craffu yn ystod 2021-22.

Dyma'r ffactorau a ystyriwyd wrth flaenoriaethu:

- ❖ A yw'r mater yn effeithio ar gyfran helaeth o'r boblogaeth?
- ❖ A yw craffu yn gallu gwneud gwahaniaeth / cael dylanwad? (Pobl / gwasanaeth / perfformiad)
- ❖ A yw'r mater yn amserol i'w graffu?
- ❖ Ydi'r mater yn flaenoriaeth i'r Cyngor?
- ❖ A ydym yn glir beth ydym yn ceisio ei wella?

Cyn i'r Pwyllgorau Craffu fabwysiadu eu rhaglen waith yn eu cyfarfodydd cyntaf, rhoddodd y Fforwm Craffu trosolwg ar y flaenraglen craffu yn ei gyfanrwydd. Mae'r blaenraglen yn rhaglen fyw a addaswyd y rhaglen waith yn ystod 2021-22 pan fo materion yn codi a oedd angen eu blaenoriaethu. Adroddwyd ar y diwygiadau i gyfarfodydd ffurfiol y pwyllgorau i'w cymeradwyo.

FFORWM CRAFFU

Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw aelodau'r Fforwm Craffu. Mae'r Fforwm yn cymryd trosolwg o holl waith craffu'r Cyngor gyda'r aelodau yn herio naill a'r llall i sicrhau fod y materion cywir yn cael eu blaenoriaethu.

Mae'r fersiwn llawn yn ymhelaethu ar waith y Fforwm yn ystod 2021-22.

EITEMAU CRAFFU

Yn 2021-22, craffwyd 48 eitem yng nghyfarfodydd ffurfiol craffu, gan gynnwys y canlynol:

Addysg a'r Gymraeg: Gweledigaeth newydd ar gyfer Cyfundrefn Addysg Drochi tuag at 2032 a thu hwnt

Aflonyddu mewn ysgolion Strategaeth Awtistiaeth

Cynllun Gweithredu Tai Trafnidiaeth – Gwerth Cymdeithasol

Newid Hinsawdd Gweithio i'r dyfodol a'r gefnogaeth llesiant meddyliol

GALW I MEWN

Fel rhan o'r drefn craffu mae gan aelodau hawl i alw penderfyniadau i mewn i'w craffu. Yn 2021/22 galwyd dau benderfyniad i mewn i'w craffu, sef:

- ❖ **Penderfyniad y Cabinet i gadarnhau yn derfynol y cynnig i gau Ysgol Abersoch ar 31 Rhagfyr 2021, a darparu lle i ddisgyblion yn Ysgol Sarn Bach o 1 Ionawr 2022**

Yn dilyn craffu'r penderfyniad yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 21 Hydref 2021, penderfynodd y pwyllgor gyfeirio'r mater yn ôl i'r Cabinet i'w ail-ystyried. Ar y sail na chafwyd ymateb digonol i'r ail reswm dros alw i mewn a oedd yn ymwneud â dyfodol Tai a Gwaith a fyddai'n dod i rym yn y Pentref.

Penderfynodd y Cabinet i beidio addasu'r penderfyniad gwreiddiol. Er bod y Cabinet heb addasu ei benderfyniad gwreiddiol. Bu i'r gwaith craffu yma amlygu materion oedd yn peri pryder ar yr effaith ar genedlaethau'r dyfodol cyn gwneud penderfyniad terfynol.

- ❖ **Penderfyniad y Cabinet i ddynodi dydd Gŵyl Ddewi 2022 yn ddiwrnod o wyliau ychwanegol i staff y Cyngor sy'n gweithio ar delerau gwaith gweithwyr llywodraeth leol**

Craffwyd y penderfyniad uchod gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ei gyfarfod ar 10 Chwefror 2022.

Yn ystod y drafodaeth, nododd rhai aelodau eu bod yn cefnogi dathlu Dydd Gŵyl Dewi ond bod angen ei wneud yn ddiwrnod o wyliau cenedlaethol i bawb, bod ymateb y cyhoedd wedi bod yn eithaf negyddol a bod amseriad y penderfyniad yn achosi pryder. Datganodd aelodau eraill sylwadau a oedd yn gefnogol i benderfyniad y Cabinet, megis ei fod yn destun balchder bod Gwynedd yn arwain a bod cyflogwyr eraill yn cefnogi'r penderfyniad ac yn dilyn yr esiampl. Ar ddiwedd y drafodaeth, penderfynwyd derbyn penderfyniad y Cabinet.

Mae'r holl wybodaeth am y gwaith craffu yn 2021-22 ar gael yn y fersiwn llawn ar wefan y Cyngor – <https://www.gwynedd.llyw.cymru/craffu>

EFFAITH CRAFFU

“Dwi’n meddwl bod craffu yn bwysig iawn...y pwyllgor yma wedi bod yn rhan bwysig o be’ mae’r Adran Tai ac Eiddo yn ceisio ei wneud. Diolch am fod mor adeiladol a positif ac yn rhan o’r datrysiad.”

Aelod Cabinet

Sicrwydd Ansawdd – Gwasanaeth Oedolion

Fel rhan o gyllideb 2022/23, cymeradwywyd arian parhaol i ariannu cynnydd yn oriau’r swydd Swyddog Adolygu Annibynnol ac Amddiffyn o 0.7 FTE i 1 FTE. Yn ogystal â arian un-tro o £48,930 ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23 i gynyddu capasiti staffio i gynnal archwiliadau ar ddarparwyr gofal o fewn y Sir.

Llwyddodd y gwaith craffu i uchafu’r pryder am ddiffyg capasiti a’r risgiau i’r Cyngor.

“Fydden ni ddim yn y sefyllfa yma heddiw oni bai am eich ymyrraeth chi fel Pwyllgor Craffu...eich gwaith chi wedi galluogi hyn i ddigwydd a bod potensial rŵan i symud ymlaen a chyflawni llawer iawn ar ran trigolion Gwynedd.”

Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant

Cludiant Ôl-16

Yng nghyllideb 2022/23, roedd arian parhaol o £218,070 wedi ei gynnwys er galluogi dileu’r angen i godi ffi ar bobl ifanc 16+ i deithio i’r ysgol neu goleg.

Cydnabuwyd bod cost y Tocyn Teithio Ôl-16 yn rhwystr i rai pobl ifanc allu manteisio ar addysg bellach. Byddai dileu'r ffi yn sicrhau mynediad di-rwystr.

Fe wnaeth y Pwyllgor Craffu Cymunedau adnabod mater oedd angen sylw, gyda gwaith yr ymchwiliad craffu yn ystod 2013 a 2014 yn tystiolaethu'r angen am newid. Bu gwelliannau yn y blynyddoedd dilynol gydag aelodau craffu yn dyfalbarhau o ran yr angen am newidiadau pellach. Mae dileu’r ffi yn gwireddu dyhead y Pwyllgor i sicrhau bod bob person ifanc yn cael cyfleoedd cyfartal.

Ffeithiau am Graffu yng Ngwynedd yn 2021/22

47 aelod wedi bod yn rhan o wneud y gwaith craffu pwysig yn ystod y flwyddyn.

48 eitem wedi eu craffu mewn cyfarfodydd ffurfiol.

4 cyfarfod o'r Fforwm Craffu wedi ei gynnal yn ystod y flwyddyn.

Aelodau craffu wedi **mynychu cyfarfodydd** herio perfformiad.

Sesiynau gwybodaeth wedi eu cynnal ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Craffu Gofal ar y meysydd yma:

- ❖ Llesiant Meddwl
- ❖ Cyflwyniad gan Prif Weithredwr, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Cyfarfodydd wedi eu cynnal rhwng Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion a'r Aelodau Cabinet a Phenaethiaid perthnasol.

Cefnogaeth i'r gwaith craffu gan y Rheolwr Democratiaeth ac Iaith, Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu ac Ymgynghorydd Craffu.